

REDACTIA

Arad, Deal Perence-utoza nr. 30.

ABONAMENTUL

Pentru Anastro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 1/2 an 10
 pe 1/4 an 5
 pe o luna 2

Arad de Duminecă pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate
 pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Perence-utoza nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b.
 de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrierile nerofrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Socialismul între Români.

În fruntea comună română Chitighaz a fost mai zilele trecute turburată, în cât numai cu puterea ostirii s'a putut face ordine. Geandarmii d'acolo și de prin prejur erau prea slabi pentru a potoli pe sătenii.

Și au putut liniștii, nici notarul și primarul, toți Români buni și oameni de treabă.

Ear cei cari au agitat poporul, sunt socialiștii. Au umblat adică și pe acolo două agenți cari au înscris poporul la partidul socialist. Auzind de aceasta unul din slujbașii comunei, s'a dus să conștie cartea de înscriere. Poporul, care crede că în cartea aceea are acum asigurate drepturi: de a cumpara pământ ieftin, împărțindu-se pe cel al marilor proprietari, deoarece se plătit taxe (din suma astfel adunată se plimbă apostolii socialiști), — se înțelege, s'a revoltat auzind că antistia i-a confiscat drepturile și puțin a lipsit să nu se facă moarte de om. P'un nenorocit de slujbaș al satului l'au și îmblătit, s'eracul, în cât o să zacă mai multe săptămâni.

Și se întâmplă aceasta într'o comună bogată, unde până și cel care e s'erac, din primăvară și până toamna târziu, găsește de lucru și vara poate agonisi câte 5—6 coroane pe zi.

Eată un simptom destul de îngrijitor, asupra căruia trebuie să ne oprim cu tot dinadinsul.

Maif ales că nu este un caz izolat, ci e un curent de care trebuie să ținem seamă și din vreme să luăm măsură, pentru-că altfel reul se întinde tot mai tare.

Deja pe Stu George socialiștii au convocat adunare populară la Curtici, altă comună fruntașă din apropiere, unde earăși avem doi preoți foarte harnici, dar cari așa se pare, au greșit până să desmetecască poporul. Adunarea aceasta s'a mai aminat însă pe câte-va zile, până va pute să vină și unul dintre șefii socialiști, Igratie Saluzinszky, un ovreiu polon, tiner, care a studiat de altfel la Blaj (de unde a fost eliminat pentru participare la mișcări naționaliste) și la Beiuș, unde și-a luat matura...

Vom vedé ce se va face și la Curtici.

Ca réu să nu se întâmplie, suntem de părere, că încă în vreme, chiar de acum, să se lupte întru luminarea poporului. Maif ales că sătenii nostri au mult bun simț și e destul să li-se demonstreze cu pilde că nu dela socialiștii internaționali, dela niște haimanale de Ovrei, pot să-și aștepte fericirea.

Pe unde se arată deci socialiștii, să convocăm și noi adunări populare, — eată primul lucru ce trebuie să întreprindem.

Credem că administrația nu ne va mai pune pedecă. Căci dacă ni-ar împedeca a lumina poporul, a-l îndemna să observe ordinea și să nu se lase sedus, — ar lua asupra și întreaga responsabilitate pentru tot ce se va întâmpla.

Hirotonirea nou alesului episcop al Aradului, după-cum se știe, se va face în Sibiu. Pentru acest scop P. C. Sa va pleca luni la ameză spre Sibiu. Va fi însoțit de o suită din care fac parte d-nii Dr. N. Oncu, P. Truța, G. Popovici, — Șiria, Dr. I. Trăilescu, V. Beleş și N. Roxin.

Inchiderea Sinodului Aradan.

Er, Vineri după ameză P. C. Sa archimandritul Ioan I. Papp, noul episcop și președinte al Consistorului, a închis sesiunea ordinară a Sinodului Aradan.

În vorbirea ce a rostit a constatat un progres îmbucurător. Ș'anume: atât în ceea ce privește înălțimea la care s'au purtat discuțiunile cât și în ceea ce privește mulțimea agendelor rezolvate.

Aceasta, a zis P. C. Sa, are a se atribui maturității membrilor Sinodului, dragostei lor pentru biserică și zelului ce au pentru a depune muncă și talent în serviciul afacerilor noastre obștești.

Dr. Iosif Galu, în numele Sinodului, a ținut să dea însă și nou alesului episcop partea ce i se cuvine pentru fericitul rezultat al lucrărilor, arătând cum prin experiența sa bogată, prin tactul și răbdarea sa, P. Cuviosul președinte a contribuit în măsură mare ca sesiunea din anul acesta a Sinodului să se înregistreze ca una dintre cele mai bineficioare pentru biserică și neamul nostru.

Atât cuvintele nou alesului episcop cât și ale dlui magnat Galu au fost primite de Sinod cu aplause și toți s'au despărțit în speranța unui viitor care să închege tot mai mult rëndurile și sub o înțeleaptă conducere să apropie tot mai mult de olaltă pe fiul bun al bisericii.

Din Dietă.

— Ședința din 29 Aprilie. —

O ședință sgomotoasă ca arare ori. Starea de „Ex-lex” își aruncă deja umbra înainte. Guvernul și opoziția vor cu toată puterea să se spele de ori ce vină. Primul orator a fost opoziționalul Bizony Akos. Încearcă să dovedescă îndreptățirea obstrucției. Se ocupă cu urmările stării nou: cetățenii nu mai trebuie să plătească dare; toate drepturile sunt în suspens. Maif vorbește despre armata comună, citând o declarație d'alui Fr. Deak. — Vorbirea e primită din partea opoziționalilor cu aplause.

Apoi se ridică ministrul de agromonie Darányi, care ține un discurs lung, mereu întrerupt de deputații opoziționali. Se țineau dialoguri formale. Pichler, Kubik, Endrey, Ugron, Pap Zoltan rind pe rind îl întrerup, când prin aprobări, când prin proteste. Ministrul începe cu espunerea situației. Cetește o lungă listă de proiecte, cari stau gata și nu pot fi desbătute din cauza obstrucției. Neputându-se vota bugetul, o mulțime de îmbunătățiri trebuie amânate: starea lucrătorilor ajutoarea poporului din comitatele Zemplin, Ugocia, sprijinirea acțiunei pornite în interesul sêcuilor... și multe altele, cari trebuie amânate. Ministrul e mereu întrerupt. De ce veniți atunci cu proiectele militare? resună din

toate părțile. Oamenii cer pâne și guvernul le oferă — baionete!

Președintele de repețite ori e silit să îndrume opoziționalii la ordine... Ministrul spune opoziționalilor multe adevăruri crude. „Guvernul s'a ținut strict de lege, și cum ați răsplătit D. Voastre această loialitate? Vați folosit de ea, ca să împiedecați manifestarea voinței majorității”. Incheie apoi amintind de nepermisele expectorațiuni antidinastice, cari s'au făcut în vremile din urmă, și vina pentru toate greutățile ce vor veni eventual asupra țerii, — o pune în socoteala opoziției.

Maif vorbesc: ministrul Wlassics, care răspunde la o interpelație, apoi Pap Zoltan și ministrul Plosz tot la interpelație. Ședința se ridică la 2.

Ședința dela 30 Aprilie.

Preziua stării de Ex-lex. Deputații s'au prezentat aproape în număr complet. E vorba că va lua cuvântul opoziționalul Eötvös Károly, ca să răspundă la vorbirea de eri alui Darányi. La 9^{1/2} se deschide ședința. Cuvântul îl are Eötvös. Polemizează cu vorbirea asta, parafrazând aproape fiecare propoziție a vorbirii. Eötvös mereu e întrerupt de furtunoase aplause din partea partisanilor sêi. Un incident mai serios s'a întâmplat și de astă dată. Eötvös vorbește despre deputațiile provinciale. — Demne de dispreț! îi strigă ministrul Fejérváry, dând ansă la o furtună de proteste. „La ordine!” strigă opoziția. Fejérváry neagă că ar fi zis ceva. Președintele constată și el că n'a zis nimic. Ședința se suspendă.

După redeschiderea ședinței Eötvös își continuă vorbirea. Se provoacă la parlamentul frances de sub Napoleon III, unde dreptatea și adevărul n'a avut decât 5 apărători și totuși a învins, căci sunt adevăruri, pe cari nu le poți dobori nici prin cea mai covârșitoare majoritate.

La sfârșitul ședinței ia cuvântul Kossuth. Opoziția nu primește responsabilitatea pentru starea nouă, căci partidul independist i-a oferit guvernului mâna de împăcare. Ministrul Széll îi răspunde pe scurt. Primește responsabilitatea pentru pașii guvernului. Protestează însă, că ar fi vina lui că țara a ajuns în starea de azi.

Rátkay propune ca dieta să-și suspende ședințele, până se va constitui guvernul din nou. Majoritatea primește, ca peste propunerea asta să se treacă la ordinea zilei.

Și cu asta s'a sfârșit ultima ședință înaintea stării de „Ex-lex”.

Alegerea noului Consistor Aradan.

Vineri după ameză Sinodul aradan a procedat la alegerea noului Consistor, pe un period de trei ani.

Au fost aleși pentru Consistorul aradan:

Senatul bisericesc, asesor ordinar (pe viață) dl George Popovici, actualul protopop al Șiriei, cu 42 voturi din 46 votanți. Patru ședule au fost albe.

În Senatul școlar:

Asesor ordinar Dr. George Popa.

Asesor onorari:

Roman Ciorogariu,
 Traian Vațian,
 Traian Magier,
 Dr. Nestor Oprean,
 Aurel Petrovici,
 George Feier,
 George Lazar,
 Augustin Botoc,
 Ioan Russu Șirianu,
 Dr. Aurel Cosma.

Pentru al 12-lea loc nu s'a întrunit majoritate, voturile împărțindu-se între mai mulți inși.

Voturile date pentru alegerea acestui senat au variat între 38 și 25.

La Senatul episcopesc s'au ales: asesor ordinar G. Serb cu 42 voturi,

asesori onorari:

Dion. Popovici,
 Al. Crăciunescu,
 P. Tempea,
 D. Muscan,
 Dr. N. Oncu,
 Em. Ungurean,
 P. Truța,
 Sava Raicu,
 G. Purcariu,
 Demian Dragonescu și
 Virgil Tomici.

Voturile au variat între 42 și 26. Membrii noi sunt astfel în consistorul aradan d-nii G. Popovici, Dr. G. Popa, Traian Magier, Russu Șirianu, Dr. A. Cosma, D. Muscan, Demian Dragonescu și V. Tomici.

Pentru consistorul din Oradea-Mare s'au ales:

Senat bisericesc.

Asesori onorari:

Ioan Teoran,
 Georgiu Dudulescu,

Senat școlar.

Onorari:

Petru Ciuhandu,
 Stefan Domocoș,
 Moisa Popovici,
 Nicolae Zigre,
 Dimitrie Negrean,
 Paul Gavrillette,
 Dr. Nicolae Popovici,
 Dr. Aurel Lazar,
 Ioan Pinter.

Senatul episcopesc.

Onorari:

Iosif Moldovan,
 Mochiu Vancea,
 Georgiu Pap,
 Paul Fășie,
 Nicolae Papp,
 Ioan Glițe,
 Dr. Ioan Buna,
 Ioan Bibescu,
 Dimitrie Balogh.

Va să zică — cum a constatat și nou alesul episcop în vorbirea sa — îndeosebi puteri tinere s'au ales. Episcopul și vicarul sêu pot fi mândri: cu o asemenea gardă de bărbați culti și zeloși, mult bine pot face pentru așezămintele noastre bisericesti și școlare.

Sinodul Aradan.

Ședința VII. Joi înainte de amiază.

Ședința se deschide la orele 9.

Secretarul Ioan Costa citește procesul verbal al ședinței IV, care după câte-va reflecțiuni ale dlui E. Ungureanu, se verifică.

Protopopul I. Giorgia, secretar, citește procesul verbal al ședinței V, care după o reflecție a dlui Vasile Mangra se verifică.

Se acordă concediu dlui V. Babeș, din cauză că e bolnav.

Rusu Șirianu interpeleză presiul astfel:

Considerând că §-ul 66 din Statutul Organic zice: „Monastirea este locuința acelor persoane bisericesti care sunt intrunite prin vot solemn de-așă petrece viața în toată înfrânarea, în sărăcie și obediță”.

Considerând că §-ul 80 din Statutul Organic glăsuiește: „Datorințele preposiului monastirii sunt următoarele: A se ține strins de obligamentele generale și a năsi ca nici monahii să nu peardă dinaintea ochilor acele obligamente generale monachale: prin urmare prepositul să fie: exemplu viu de viață corectă monachală în toate privințele. 2. A fi bisericos, va să zică: a nu se retrage dela frecventarea regulată și acurată a serviciului dumnezeesc. 3. A priveghia, ca serviciul dumnezeesc să se implinească totdeauna după tipic, eară cântarea și citirea să fie evlavioasă și edificatoare. 4. A năsi, ca întreg personalul mănăstiresc să cerceteze serviciul dumnezeesc acurat și regulat, pe timpul serviciului dumnezeesc să nu-și ocupe pe acela cu altfel de lucruri. 5. A lua parte la prânz și cină cu ceilalți și numai în cazuri de tot extraordinare a se abate dela această regulă. 6. A dispune ca să se cetească viața sfinților sau alt prolog, precum o prescrie tipicul. 7. A nu absenta din mănăstire fără cauză îndestulătoare, nici a lăsa, ca frații fără știința și binecuvântarea lui să meargă undeva din mănăstire. 8. A se perfecționa în științe și cunoștințe canonice, dogmatice și biseric-istorice. 9. A năsi ca și frații să se perfecționeze în științele bisericesti la cântări și în cunoștința vieții sfinților. 10. A fi conștiențios în averea mănăstirescă și a dispune, ca cel mai apt dintre ieromonahi să se pună de econom. 11. A ține adese ori cu frații erortășii pentru cultura, disciplinarea lor, pentru îndreptarea moravurilor unuia ori alțiua dintre frați”.

Considerând că Prea Cuviosul preposit al mănăstirii H-Bodrog dela 1 Ianuarie 1902 și până mai săptămânii trecute a avut locuința în Arad și vremea și-a petrecut-o mai mult în Arad, Budapesta și Sibiu, ba și pe la sate, în afaceri cari numai modestie și înfrânare nu arată;

Considerând că astfel n'a respectat nici unul dintre §-ele Statutului Organic privitor la viața monachală și astfel e de parte de-a servi ca „exemplu viu de viață corectă monachală în toate privințele”, —

interpelez pe Veneratul Presidiu:

1. are cunoștința despre aceste abateri canonice ale preposiului Augustin Hamsea?

2. dacă are, dispus-a vre-o cercetare disciplinară?

3. ori este dispus a face ca cel puțin în viitor să îndrume la corectă viața monachală pe susținutul preposit?

În giurul absenței dlui I. Oncu se naște o discuție, la care iau parte V. Mangra, Dr. I. Suci, E. Ungureanu, V. Goldiș și Dr. Oprean.

Presidiul arată ce a dispus pentru-ca numitul deputat ori să-și ceară concediu până mâine, ori altfel intră mâine în vigoare regulamentul, în virtutea căruia ar perde mandatul.

G. Popovici (Șiria) propune ca Ven. Consistor să facă pași de lipsă pentru a se acorda liber debet postal și pentru pachete trimise în afaceri bisericesti, de oare-ce acum pentru pachete ce trec de 1 Kilogram, trebuie să se plătească.

Presidiul declară chestia de urgență și o relege Consistorului Metropolitan.

Dr. I. Suci raportează în numele comisiei epitropești. Arată anume că acum avem întâia oară un conspect fidel despre starea adevărată a bugetului. Între altele ni-se arată și sumele ce s'au cheltuit în afară de buget și acestea se refer la școala de fete și alumnee. Causa că avem aceste poziții, este următoarea: nu s'a putut executa concludul luat anul trecut de Sinod, ca adică încasările și spesele acestor instituite să fie administrate de directoratele respective ear nu de consistor. Arată de ce s'a crezut că e bine a se lua această măsură și cari au fost greutățile executării.

R. Ciorogariu lămurește că direcția Seminarului a înțeles concludul așa: să încaseze ce se trimite, n'are însă autorizare de a cheltui anume fără avizul consistorului. Socoți nu se duc deci de direcție, ci se deschid numai compturi. Arată ce greutăți s'ar naște pentru direcție dacă ar trebui să facă formată comptabilitate.

Presidiul lămurește cum s'au născut deficitele. Școala de fete, de pildă, n'a fost luată în buget; cheltuielile însă s'au acoperit de Consistor, care a dat peste cât s'a încasat dela eleve. Tot așa: s'a cheltuit mai mult pentru alumnee decât s'a încasat dela eleve. Asta așa nu mai poate merge, ci să facem regulă: să cheltuim cât încasăm, că altfel se atacă fondurile (aprobări). Voi duce lucrurile însă așa, ca asta să nu se întempele. Roagă a se primi propunerea comisiei, care autoriză direcțiile școlare să facă și cheltuieli.

V. Goldiș se alătură celor spuse de R. Ciorogariu și spune că e greu a se aplica

propunerea comisiei. Ca directorul școlii de fete, știe din experiența. A prezentat un preliminar în afacerea școlii, dar, durere, nu s'a putut efectui ceea-ce a cerut cassei consistoriale, așa că știm numai cât avem de încaseat, dar nu cât avem de cheltuit. Aci e răul.

Dr. Suci arată de ce trebuie a se porcede cum zice comisia. S'a întâmplat anume că pentru Seminar a spesat adesea prefectul ori chiar servitorul. El bine, aceasta de fapt era sub răspunderea directorului, de formă însă Consistorul făcea treaba. Știe apoi din experiență că cei dela cassa consistorului au priceperii greșite și așa nu se pot executa hotăriri luate de Sinod. Așteaptă ca noul Episcop să facă regulă și îndreptare.

E. Ungureanu arată că și la stat directorii conduc administrația financiară economică.

R. Ciorogariu. Dați-mi și mie bugetul ce-l au directorii școlilor de stat, și să vedeți ce minte am. E vorba însă că noi luptăm cu sărăcia și de oare-ce eu ca director sunt și profesor, ba am fost și referent, natural că imi trebuie un om care să conducă afacerile. Dați-mi-l, și atunci voi putea lua sarcina aceasta, că numai prefectul nu birue, având și el o mulțime de afaceri.

Presidiul observă de altfel că ori cum s'ar decide, Consistorul are să dea viața concludului și liniștește pe toți că va căuta să aducă îndreptare.

Se primește propunerea comisiei.

Dr. Suci continuă a refera asupra celorlalte poziții. Propune a se lua spre știre cele arătate de Consistor. Se primește.

EX-LEX.

Incepând cu ziua de ieri, guvernul Ungariei rezolvă fără imputernicire legală toate acele afaceri de stat, asupra cărora numai legea bugetului le dă dreptul ministerelor responsabile.

Nimeni nu o neagă că aceasta este o lovitură constituțională și guvernul singur recunoaște că din starea aceasta de lucruri se pot naște complicații grave atât pentru stat cât și pentru particulari.

Astfel Széll Kálmán, când s'a hotărât să intre în ex-lex, nici n'a încercat să se justifice cu provocare la lege ori drept, ci exclusiv cu starea de necesitate și-a motivat hotărîrea. „Sallus rei publicae suprema lex esto” a zis când a proclamat ex-lex-ul. Prin aceasta pe sine singur s'a suprapus

legii și pe vremea cât ține starea nelegală cu privire la toate isprăvile asupra cărora imputernicire legală nu are, a primit punctul de vedere al absolutismului.

Ca să mântue ceva, și lucrurile să nu iee caracterul unei suspensii constituționale, a promis că până ce va dura starea aceasta nelegală, va ținea Dieta în permanență și nu o va disolva, adică nu va sista controlul din partea ei, și că responsabilitatea nu o va împărți cu nimenea, nici cu partidul liberal nici cu Dieta, ci singur o va purta-o, precum nici n'ar putea-o împinge pe altul pentru-că ce va face guvernul pentru asta înadever nu poate fi altul responsabil. Numai responsabilitatea morală s'a silit s'o arunce pe kossuth împins în halul izbăvirea îndemnată partea acestora este cauza că a ex-lex-ul.

Cu ziua de ieri s'a încheiat deci starea legală, și în fața stării de lucruri implinite pentru țeară sunt doar aproape irelevante acușările reciproce: ale guvernului în contra opoziției, ale opoziției în contra guvernului, mai de importanță este a se ști ce va urma de aci, deslegarea situației ori guvernarea cu patente împărătești ori regești?

Majoritatea cetățenilor acestei țări, aproape nu știu de care să se bucure.

C. A. ROSETTI.

București, 29 Aprilie.

Continuăm schițarea unora din poeziile publicate de C. A. Rosetti în volumul intitulat: Căsușă de mulțumire.

Am vorbit deja de: Fracul meu și Căsușă fericită.

Căsușă fericită a fost mult timp reproducă în manualele de școală și delectată de elevii primari și chiar secundari.

Dar: „Nu e vina ta” este aceea din bucățile de versuri ale lui Rosetti care câștigă numai de cât favoarea publicului și o păstră necontenit peste 60 de ani.

Scrisă în 1839, când Rosetti are 22—23 de ani, ea circula în manuscris din mână în mână fu cântată de lăntari la orice petreceri și deveni cântecul favorit și iubit al tuturor; se auzia pretutindeni, cântată de tineri și bătrâni, de femei și de bărbați și atât de mult plăcea în cât ori-cine a avut ocaziunea să vorbească cu vre-un bătrân despre: „tu-mi ziceai odată”, cântat de el la tinerete, surprindea, vedea la bătrân o adâncă, puțină și veselă emoțiune: unii începeau a fredona și lacrimi picurau în vocea stinsă.

„Tu-mi ziceai odată” din cauză devenise popular, se văzu reproduc în toa

Încrăstinarea ungarilor, ducatele din stânga Dunării, ritual răsăritean.

De George Ciuhandu.

(Urmare).

Între atări împrejurări fluctuante, când imperiul bizantin își lătea mereu granițele; când teritoriul din sudul Dunării fu pe un restimp de preste trei decenii terenul unor lupte continue în cari nou înființatul imperiu româno-bulgar (dela 976 înainte) dovedea forțe de rezistență, și contra căruia a luptat și Stefan alături de împărații din Bizanț: între atări împrejurări, zic, cine va mai sta la îndoială că Stefan a calculat și cu posibilitatea unei primejdii a statului său din partea româno-bulgarilor? Și apoi oare nu chiar acestei situații și ivirei imperiului româno-bulgar să i-se atribue și faptul că ducilor, în special cel din Banat, nu le pasă prea mult de Stefan, poate tocmai în conștiința legăturilor lor din trecut (veacul IX) cu imperiul bulgaro-român (apus la 970 și reinviat la 976), pe al căruia teren se desfășurau lupte vitejești și îndelungate, acum nu numai cu grecii ci și cu ungarilor, aliații acestora?

Și aceasta temere, că româno-bulgarilor

și-ar fi putut întinde din nou (Stefan trebuie să fi știut istoria neamului său: cum și între ce împrejurări și-a cuprins țeara, mai bine decât compatrioții nostri azi!) suzeranitatea peste malul stâng al Dunării, va fi fost o cauză pentru care să fi simțit Stefan trebuința unei mai strînse apropieri de curtea de Bizanț și de a lua parte alături de Vasiliu II Bulgarochtonul (976—1025) în luptele pentru desființarea imperiului româno-bulgar (stins la 1018).

— Și apoi oare nu tot de aci s'ar explica de ce Stefan începe și lupta contra ducatelor (din Banat, Ardeal și contra lui Kean din sudul Ardealului) la a. 1002 când la spate avea pe cumnatu-său Henric (dela 1000) ca împărat german-roman, ear în față pe un alt aliat politic, împăratul bizantin, ajuns stăpân în Vidin, la același an (1002).

Ce coincidențe; păcat că nu le-a păstrat istoria mai multe mărturii; în acest caz și trecutul nostru din acel timp ar fi mai puțin controversat.

Seamănă deci a fi fost că Stefan a fost condus în locul prim de considerațiile politice ale statului și de cele religioase ale bisericii regatului său, iar apoi și situația din afară de hotarele regatului său i-a dat impuls să curme ori-ce cochetare (ca să zic

astfel) a ducatelor din stânga Dunării cu malul drept al acestora mai ales când aceasta cochetare decurgea în cortul regelui și regatului unguresc, — iar imperiul bizantin quasi a consimțit la aceasta operație politică în schimbul ajutorului dat în lupte contra româno-bulgarilor, pentru-că vedea prin aceasta rupt în două teritoriul de pe care putea răsări o eventual serioasă primejdie pentru ungurii ori grecii din reunirea malurilor Dunării.

În felul acesta ținuta lui Stefan, în afacerile externe ale regatului său, s'edemna a fi o politică de oportunitate, dictată de situația din afară, fără însă ca aceasta să fi alterat într-o ceva politica ce o urma în țeară, acasă.

De altfel chiar sub domnia lui Stefan, pe la 1010 se mai potolise și viforul patimilor de rivalizare a celor doi patriarhi, luat fiind și papa Ioan în rugăciunile bisericilor constantinopolitane. — Aceasta împrejurare însă susținea conștientul lui Stefan cu Răsăritul politic mai ales fiind-că la aceste legături, esistente de mai înainte de recunoașterea regatului unguresc, era avisat Stefan, ca și următorii săi, în măsura în care se receau raportările cu imperiul germano-roman care sub Konrad II porni (la 1030) seria ostilităților contra re-

gatului unguresc, ceea-ce avu drept urma tot mai strânsele legături cu împărații germano-romani.

În respectul bisericii însă, acasă, făcea Stefan datorii, încă de îndată după înființarea regatului, de pe când avea spate pe Henric, cumnatu-său, ca împărat germano-roman.

În timp ce strivește Stefan reacțiunea păgânismului ce voia reînnoirea născușii și a obiceiurilor vechi ale ungarilor, totodată nu numai că organizează serica regatului său după felul de a fi biserică Apusului, ci o întărește pe aceasta pe lângă toate bunele raporturi cu curtea bizantină, în detrimentul bisericii Răsăritului, care mai avea unele elemente, organizate sub aripile organizației teritoriale a ducatelor Ardealului și Banatului.

Aceste ducate însă, cum am zis, căzură la 1002 și 1003.

Unii istorici unguri susțin că căderea ducatelor era reclamată de sistemul monarhic al lui Stefan, alții — că a urmat o necesitate a politicii religioase a regelui.

Nu se poate afirma că una sau al ar fi exclusivă cauză, mai cu ușurință se pot admite amândouă de odată.

(Va urma).

colecțiunile de cântece numite: „Dorul” dar numele lui C. A. Rosetti lipsea: se cânta cântecul, făcea încă deliciul lumii; numele autorului rămase însă uitat, cel puțin pentru culegătorii și pentru cel mai mulți din cântătorii.

Il amintim, cu ocaziunea serbării de Duminecă pentru desvelirea monumentului lui C. A. Rosetti.

„Tu-mi ziceai odată” circulând atâtea vreme ajunsesse să fie cântat pe două versiuni diferite. Acesta privilegiu, pe care nu s’-l fi avut vre un alt cântec, încă este vadă de răsplindirea și de popularizarea lui.

Camera de comerț din București s’a dat, în ședința ei de la 11 Aprilie, cu asentarea sa la serbarea desvelirii monumentului lui Rosetti.

La 2 darea de seamă oficială: După îndeplinirea formalităților obicșului, dl Assan arată motivul care a determinat urgența a maghiar să zădărnicească, următoarea.

Vederea inaugurării monumentului om de stat Costache Rosetti, am și noi invitați oficial de a lua parte la stă mărășă serbare.

Nu am voit să iau singur nici o dispoziție respectând principiul pe care l-am s totdeauna, adică de a feri camera de rj de ideea de a face politică și de a parte la ori-ce manifestare publică, ci am ținut să vă consult și pe d-voastră.

În cazul de față, e ceva cu totul special, de oare-ce ne aflăm în fața unei serbări naționale, ce se face în onoarea memoriei unui ilustru bărbat de stat, care și-a consacrat întreaga viață pentru binele națiunii.

Nu trebuie să uităm că Rosetti s’a desbrăcat de toate prerogativele care erau înădăcinate la 1848; nu trebuie să uităm că s’a desbrăcat de titlurile de nobleță, înțind în rindul negustorilor și deschizând o librărie în calea Victoriei.

Rosetti a fost pe acea vreme starostele negustorilor: prin urmare este vorba să serbăm pe un negustor.

De altfel chiar inițiativa pentru ridicarea monumentului, tot de negustori a fost luată în anul 1885, în cât în aceste condițiuni, cred că nu ne îndepărtăm câtuși de puțin dela linia noastră de conduită, dacă vom lua parte oficial la această serbare.

Di Assan mai propune că din partea Camerei de comerț, să se ofere și o frumoasă coroană, cu inscripția: „Primului statores al negustorilor”.

Ambele propuneri ale d-lui Assan sunt primite în unanimitate și cu o vădită mulțumire.

Camera însărcinază pe dl Assan ca să vorbească la serbare, în numele ei și al înregulul comerț.

Aflăm că și alte camere de comerț țară vor fi reprezentate la serbare și depune coroane.

Președintele nouelor sindicate industriale, runiți aseară în ședință, s’au ocupat și de reprezentarea acelor societăți la serbarea desvelirii monumentului lui C. A. Rosetti. Președintele au decis ca sindicatele să ste în corpore și să depună o coroană.

Se fac pregătiri, în județe, pentru ca la vălirea monumentului lui C. A. Rosetti, fie reprezentate prin delegațiuni.

Asemenea, mai multe comune urbane fi reprezentate.

Se vor depune coroane de către acele țete și comune.

Ședința serbării desvelirii monumentului C. A. Rosetti.

I. Serbarea se va ține Duminecă, la 20 le, pe piața C. A. Rosetti, Bulevardul dl I, orele 10 dimineața.

II. Vor lua loc în tribună: înaltul cler care va oficia, d-nii miniștri, birourile Camerei și Senatului, birourul Academiei, înalți demnitari, primarul și consiliul comunal al Capitalei, birourul camerei de comerț, membrii comitetului monumentului, președintele delegațiunilor din județe, familia descendenților C. A. Rosetti, președintele Sindicatului presei și alte persoane de distincțiune.

III. După terminarea serviciului religios și desvelirea monumentului, muzica va cânta imnul național și apoi oratorii vor lua cuvântul în ordinea următoare:

- D. C. Nacu, în numele comitetului monumentului.
- D. prim-ministru în numele guvernului.
- D. M. Pharekyde, în numele Parlamentului.
- D. P. S. Aurelian, în numele Academiei.
- D. G. G. Assan, în numele comerțului.
- D. I. G. Bibicescu, ca publicist și fost colaborator al lui C. A. Rosetti.
- D. primar al Capitalei.

IV. După terminarea discursurilor, școlile, sindicatele și societățile vor defila înaintea monumentului și vor depune coroanele lor.

V. Un pavilion special va fi rezervat reprezentanților presei.

Societățile și sindicatele reprezentate vor lăsa loc în apropierea tribunei, în spațiul rezervat pentru dinsele.

VI. Intrarea în tribună și în pavilionul presei nu este permisă decât persoanelor purtătoare de cărți personale ce li-se vor remite de comitet.

Comitetul.

Din străinătate.

Alegerile din Spania. Alegerile legislative ce s’au făcut alaltăieri în toată Spania în urma schimbării de regim, au provocat numeroase desordine, urmate de vărsare de sânge, chiar și în Capitala regiunii.

În Catalonia lupta a fost crâncenă între partizanii autonomiei acestei provincii și carliști, iar în cele mai multe provincii între republicanii și cele alte partide monarchiste.

Este fără nici o îndoială că triumful moral a fost al republicanilor. Partidul extrem, socialist, a ieșit aproape cu totul zdrobit din lupta electorală.

Iată știri asupra celor întâmplate în decursul votării și cari confirmă caracterul violent al alegerilor pentru reînnoirea Cortezilor:

Alegerile pentru cortezii au fost foarte animate în provincii.

Republicanii au majoritatea la Madrid.

La Barcelona s’au produs numeroase învâlmășeli între republicanii și catalaniști. S’au tras focuri de revolver. Sunt câți-va răniți. Grupuri de republicanii au atacat pe preoți cu pietre.

La Madrid, un grup de alegători au împiedicat scrutinul, spărgând urna de votare. Sunt mai mulți răniți.

La Valencia, s’au tras focuri de revolver; un alegător a fost rănit.

Președintele consiliului dl Silvela și ministrul Vi baverde au fost aleși.

Candidații socialiști n’au intrunit decât un neînsemnat număr de voturi.

Pe de altă parte, o telegramă particulară anunță că republicanii au eșit biruitori în Madrid, Barcelona, Valencia, Saragoza, Badajos, Granada, Coruna, Logrono și Palma, cu o enormă majoritate.

În câte-va localități s’au petrecut desordine.

La Bilbao a fost o ciocnire sângeroasă în care 50 de oameni a fost răniți.

La Barcelona s’a produs de-asemenea ciocniri sângeroase între carliști și republicanii. Mulți au fost răniți. Primarul Almeria a fost ucis cu un glonț de revolver.

Vor fi de astă-dată în parlament 34 de deputați republicanii. Mai înainte erau numai 17.

NOUTĂȚI.

ARAD, 2 Maiu n. 1903.

Avansament. Foaia oficială publică avansamentele militare de primăvară. Între înaintați înregistrăm cu deosebită plăcere pe dl Silviu Herbay, căpitan, care a fost avansat la gradul de major. Dl major Herbay este bine cunoscut societății române din Arad, care întregă s’a bucurat și a grăbit să’l felicite. Întăia veste a avansării l’a aflat chiar pe dl Herbay în mijlocul unei socie-

tăți mai numeroase, care a strâns cu căldură mâna vrednicului maior.

Primească și ale noastre sincere felicitări.

Tot pe lista aceasta aflăm și pe dl Dimitrie Herbay fratele dlui maior, înaintat căpitan de cl. I.

Dăruire. Ni-se împărtășește că Ilustrata Sa domnul Dr. Iosif Gall și dl E. Ungurcanu au cedat diurnelele lor de deputați la sinodul eparhial în favoarea zidirii salei de învățământ din Mely-Nadăș, tractul Belinului.

Cu plăcere luăm act despre această faptă frumoasă.

Proces de presă. La 30 Aprilie s’a pertractat la Curie recursul dat contra sentinței în procesul de presă ce i-s’a fost făcut d-lui Teodor V. Păcștinu pentru primul volum din „Cartea de aur”. Pentru toate punctele de acuzare, Curia a stabilit un singur delict, al agitației. În urmă după apărarea splendidă, demnă și energică, susținută de dl avocat din Lugoj Coriolan Brădecanu, Curia a redus pedeapsa la șase luni închisoare de stat, și a cassat amendă. La pertractare a fost de față și condamnatul.

(Dl T. V. Păcștinu fusese condamnat în 25 Noemvrie 1902 de Curtea cu jurați din Cluj, la 8 luni închisoare de stat, 400 coroane amendă și 1587 cor. cheltueli de proces. — Red.)

Sentința în procesul ciocnirii dela Cernavoda. Tribunalul Covorlat, și-a dat sentința în procesul de daune interese intentat Statului român de societatea de navigațiune ungară pentru pierderea vaporului Ferencz Jozsef, scufundat în ciocnirea cu remacherul român „Rada Negru”, la Cernavoda. Sentința respunge ca n’intermisiată acțiunea în daune, introdusă de către Societatea ungară de navigațiune fluvială și maritimă cu sediul în Galați, contra ministeriului lucrărilor publice din România, cât și cererea de intervecție, introdusă de către Societatea de asigurare „Providența” din Viena, contra aceluiași ministeriu; Admite acțiunea reconvențională în daune introdusă de ministeriul lucrărilor publice, contra soc. ungară de navigație; Constată, că abordajul vaporului „Ferencz Jozsef” și „Rada Negru” ce a avut loc pe Dunăre la podul Cernavoda în noaptea de 23—24 August 1902, a fost provocat prin culpa căpitanului vaporului ungar E. de Peregrini și în consecință; Declarând soc. de navigație ungară ca singura responsabilă de avariile cauzate ambelor vapoare și mărfurilor aflate pe cel ungar; Co-damnă societatea de navigație ungară, să plătească ministeriului lucrărilor publice 1234 lei daune, socotite drept valoarea avariilor suferite de vaporul „Rada Negru” și 2050 lei cheltueli de judecată, în care sumă intră 1050 lei, plății expertilor de către zisul ministeriu; Mai condamnă societatea de navigație ungară, să plătească expertilor plus de onorare câte 600 lei de fiecare, cât și 200 lei interpretului Bella de Putrik, ca onorar și spese de transport.

Inaugurare. Un corespondent din Sofia al ziarului „La Roumanie” dă următoarele detalii despre cremonia inaugurării muzeului bravilor ofițeri ruși și români căzuți în războiul dela 1877.

După defilarea trupelor, generalul Nicolaeff, adjutantul prințului, a zis, că armata bulgară trebuie să ia exemplu din bătălia victorioasă dela Plevna. A terminat strigând: Trăiască împăratul Rusiei! Trăiască regele României! Trăiască principele Bulgariei!

La banchet generalul Nicolaeff a ridicat paharul în cinstarea regelui Carol, zicând: „Locul pe care stăm, face să renască în noi suveritatea recunoștoare a sacrificiilor, ce le-a făcut poporul român și suveranul său prin incomparabilul sprijin dat l’berării Bulgariei”. Au mai toasat d-nii Banchetieff, agent diplomatic al Rusiei și N. Mișu, agent diplomatic al României. Cel dintăiu a urât Bulgariei pace, fericire, ear dl Mișu a zis, primirea făcută deuzăzi Suveranului României în Bulgaria, este o probă a raporturii amiabile ce există între cele două țeri, raporturi pe cari regele României le apre ciează mult. Discursul d-lui Mișu a fost călduros aplaudat.

Populația României. După datele oficiale, România are în prezent o populațiune de 6.081. 572 locuitori ceea-ce revine 46 locuitori la un chilonetru pătrat.

După religione acel număr de locuitori se împarte ast-fel: 5.665.437 ortodoxi, 172.266 catolici

și protestanți, 276.497 mozaici, 67.412 de alte religiiuni.

Din aceștia, 1.128.810 locuiesc în comune urbane și 4.952.762, în comune rurale.

Se nasc în fie care an în medie 39 copii și mor 25 persoane la mia de locuitori, pe an.

Minunele razelor X. (Roentgen) Poliția japoneză a avut ideea de a se folosi de razele X. pentru a descoperi pe niște hoți îndemnatiei, cari în atelierile monetăriei din Tokio, furau bucați de aur și de argint. De geaba inspectorii au cercetat pe lucrători la esire, nu găsiu nimic, ear hoții continuau a să face mereu. Hoții în adevăr aveau obiceiul de a înghițe piesele înainte de a pleca și apoi luau un fel de vomotiv, când se întorceau acasă. Administrația monetăriei s’a adresat poliției, ca să pue capăt acestor hoții. Șeful brigăzii a adas din Philadelphia un mare aprat pentru razele X. S’au cercetat corpurile lucrătorilor și s’au găsit, că stomacurile lor erau pline cu bucați de aur și argint.

Toți știu, că sămânțele de napl de nutreț, ale lui Mauthner, sămânțe împreunate dau roadele mai bogate, că sămânțele de verdețuri ale lui Mauthner produc zarzavaturile mai bune și că din sămânțele de flori ale lui Mauthner cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvânt: Sămânțele lui Mauthner sunt cele mai bune, depositul cel mai mare și prețurile umitor de ieftine.

Biblioteca „Academiei Române.” Mișcarea în luna Martie 1903. I. Consultarea. A) Cărți tipărite: 1. Cerute cu buletine: 827 cetitori, 2933 volume. 2. Imprumutate acasă: 20 cetitori, 82 volume. Total: 847 cetitori, 3015 volume. Aflătoare în sala de lucru: Cărți (suma medie) 1653 volume. Aflătoare în sala de lucru: Reviste române 13 volume. Aflătoare în sala de lucru: Reviste străine 122 volume. B) Manuscripte și documente: Manuscripte consultate 87 cetitori, 202 volume. Documente consultate 29 cetitori, 1599 volume. II. Sporirea. Prime: 1. Conform legii dela 1 Aprilie 1885, 268 volume și broșuri, 217 numere de reviste străine, 62 fot volante. 2. În dar sau în schimb 70 volume și broșuri, 27 numere de reviste române, 41 numere de reviste străine, 10 atlase și cărți, 2 volume msur., 33 documente. 3. Cumpărate 51 volume și broșuri, 85 numere de reviste străine, 2 volume manuscr. Total 389 volume și broșuri, 244 numere de reviste române, 126 numere de reviste străine, 10 atlase și cărți, 4 volume manuscr., 36 documente, 62 fotografi.

ULTIME ȘTIRI.

Berlin, 1 Maiu. Impăratul Wilhelm a plecat, peste Elveția, la Roma, unde va fi primit cu același ceremonial ca regele Engliterii.

Roma, 2 Maiu. Impăratul Germaniei a fost primit la gară de regele și înalți demnitari. Populația i-a făcut mari ovațiuni. Măne va visita pe Papa.

Constantinopol, 1 Maiu. Aproape de Levcoveț a fost erit o sângeroasă încăierare între o bandă bulgară și gendarmeria și miliția otomană. Această din urmă s’a folosit și de tunuri. A pustiit trei case și a rănit grav 3 bulgari. Soldați au fost răniți 2. Ajutată de populație, banda s’a retras în cursul nopții.

Despre atentatul dela Salonie, se mai depeșează că d’odată cu aruncarea în aer a băncii otomane, s’au mai întâmplat încă în 50 locuri ale orașului exploziuni cu dinamită. Sunt numeroși morți și grav răniți. În oraș domnește o mare panică.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Insertiuni și reclame.

Un harnic comis român,

care posedă limba germană, eventual și cea maghiară, cu o praxă mai îndelungată în branșa de manufactură află imediat aplicare la d-nii Ioan Comsia & fiu, Seliște. Salar, după împrejurări, dela 60 Cor. în sus, plus întreținerea întreagă.

